

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/91/2023
Identifikačné číslo spisu:	1107218000
Dátum vydania rozhodnutia:	13.12.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Martina Valentová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:1107218000.2

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Martiny Valentovej a členov senátu JUDr. Petra Brňáka a JUDr. Ivana Rumana v spore žalobkyne JUDr. V. B., E. U. I. X/C, V., zastúpenej spoločnosťou AS Legal, s.r.o., Hlučínska 1, Bratislava, IČO: 36 857 688, proti žalovanej Slovenskej republike - Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Račianska 71, o ochranu osobnosti, vedenom na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 19C/17/2008, v súčasnosti Mestský súd Bratislava IV, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 15. februára 2017 sp. zn. 6Co/189/2015, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a .

Žalobkyňa má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava III, v súčasnosti Mestský súd Bratislava IV (ďalej aj „súd prvej inštancie“ a „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 27. novembra 2014 č. k. 19C/17/2008-391 na základe žaloby žalobkyne o ochranu osobnosti a o náhradu škody, ktorou sa domáhala, aby žalovanej bola uložená povinnosť: a/ aby do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozsudku zaistila v dvoch po sebe nasledujúcich vydaniach v denníkoch s celoslovenskou pôsobnosťou, ako aj v televíznom a rozhlasovom vysielaní s naj-väčšou sledovanosťou na svoj náklad uverejnenie ospravedlnenia v znení uvedenom v žalobe, b/ zaplatiť žalobkyni sumu vo výške 3 000 000 Sk (dnes 99 581,76 eura) do troch dní od právoplatnosti rozhodnutia a c/ nahradiť žalobkyni trovy konania a právneho zastúpenia do troch dní od právoplatnosti rozhodnutia, priznal žalobkyni právo: a/ uverejniť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozsudku v dvoch po sebe nasledujúcich tlačенých vydaniach v inzercii denníkov F. a P. ako plošnú inzerciu vo veľkosti 1 inzertnej strany na náklady žalovanej a to až do maximálnej výšky 5 500 eur ospravedlnenie v znení „Dňa 04.06.2004 na tlačovej konferencii konanej na Ministerstve spravodlivosti SR minister spravodlivosti JUDr. Y. G. verejne uviedol na adresu konkurznej sudkyne Krajského súdu v Bratislave JUDr. V. B., nepravdivé a pravdu skresľujúce skutočnosti a to, že v dvoch prípadoch jej postup v konkurznom konaní vzbudzuje pochybnosti o jej svedomitosti, nestrannosti a nezaujatosti. Vyššie

uvedené tvrdenia sú nepravdivé a dotkli sa občianskej cti a ľudskej dôstojnosti sudkyne JUDr. V. B.. Za uvedené tvrdenia sa Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky ospravedľuje.“; b/ do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozsudku zabezpečiť v čase medzi 18:00 hod. a 21:00 hod. v televíznej stanici Z. U. na náklady žalovanej a to až do maximálnej výšky 7 000 eur uverejnenie písomného ospravedlnenia v trvaní 1 minúty v rovnakom vyššie uvedenom znení; c/ do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozsudku zabezpečiť v čase bezprostrednom pred celosieťovým odvysielaním niektorého z blokov vysielania spravodajských informácií vysielaných medzi 7.00 hod. a 13.00 hod. v rozhlasovej stanici Rádio Expres na náklady žalovanej a to až do maximálnej výšky 1 000 eur uverejnenie slovného ospravedlnenia v rovnakom vyššie uvedenom znení a zároveň žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni do 3 dní d/ sumu 33 184 eur titulom náhrady nemajetkovej ujmy, e/ trovy konania vo výške 6 140,87 eura a f/ trovy právneho zastúpenia vo výške 8 103,48 eura.

1.1. Vychádzajúc z výsledkov vykonaného dokazovania považoval súd prvej inštancie za preukázané, že k neoprávnenému zásahu do práva žalobkyne na ochranu osobnosti došlo na základe nepravdivých a pravdu skresľujúcich výrokov ministra spravodlivosti, prezentovaných na tlačovej konferencii, organizovanej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „MS SR“) 4. júna 2004. Z obsahu prezentácie a spisového materiálu s názvom „Zneužitie konkurzy“ bolo preukázané, že minister spravodlivosti výslovne konštatoval podozrenia zo zneužitia postavenia konkurzného sudcu a súdnej moci v prospech konkurznej mafie. Podľa súdu prvej inštancie výroky prezentované ministrom spravodlivosti s ohľadom na spoločensky uznávanú autoritu jeho funkcie, závažnosť ich obsahu i deklarované následky, nielenže boli objektívne spôsobilé privodiť ujmu na právach žalobkyne, ale túto ujmu aj reálne privodili, a to v oblasti jej morálnej integrity, občianskej a profesionálnej cti a dobrého mena. Vzhľadom na intenzitu zásahu do osobnostných práv žalobkyne, súd prvej inštancie okrem morálnej satisfakcie priznal žalobkyni i peňažné zadost'učinenie, ktorého výška zodpovedá okolnostiam, rozsahu a intenzite zásahu do jej osobnostných práv.

2. Na odvolanie žalovanej Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom č. k. 6Co/189/2015-442 z 15. februára 2017 potvrdil výrok rozsudku okresného súdu vo veci samej, výrok o trovách konania zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

2.1. Odvolací súd v odôvodnení svojho rozsudku konštatoval, že súd prvej inštancie v danom spore zistil riadne skutkový stav veci, keď vykonal dokazovanie v rozsahu potrebnom na zistenie rozhodujúcich skutočností, výsledky vykonaného dokazovania správne zhodnotil a na ich základe dospel k správny skutkový a právny záverom, ktoré v napadnutom rozhodnutí aj náležite odôvodnil. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením napadnutého rozsudku. Záver súdu prvej inštancie o tom, že výroky ministra spravodlivosti boli prednesené bez akéhokoľvek faktického základu a že spochybňujú nestranné a nezávislé rozhodovanie žalobkyne ako sudkyne, a preto sú objektívne spôsobilé zasiahnuť do osobnostných práv žalobkyne, znížiť jej česť, vážnosť a dôstojnosť, odvolací súd vzhľadom na vykonané dokazovanie považoval za správny.

2.2. K námietke žalovanej súvisiacej s nedostatkom jej pasívnej vecnej legitimácie odvolací súd uviedol, že účastníkmi občianskoprávných vzťahov môžu byť tak fyzické osoby ako aj právnické osoby vymedzené v § 18 Občianskeho zákonníka (zákona č. 40/1964 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení), vrátane štátu. Z § 21 ods. 4 OSP (Občianskeho súdneho poriadku č. 99/1963 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, platného a účinného po rozhodujúcu časť konania vrátane času rozhodnutia súdu prvej inštancie) bolo zrejmé, kto bol oprávnený konať pred súdom za štát. Toto oprávnenie mal štátny orgán v rozsahu pôsobnosti ustanovenej osobitnými predpismi a právnická osoba, ktorú osobitný zákon splnomocňuje na zastupovanie pred súdom. V občianskom súdnom konaní štát vystupuje spravidla v prípadoch, ktoré sa týkajú práv a povinností vyplývajúcich zo správy majetku štátu a vo veciach týkajúcich sa realizácie mocenských funkcií štátu. Jeho postavenie sa pritom rozlišuje podľa toho, či výkon týchto práv a povinností vykonáva sám vo vlastnom mene, alebo ich výkonom na základe právnej úpravy poveril iné subjekty, ktoré výkon práv a povinností realizujú vo vlastnom mene. Toto rozlíšenie je dôležité najmä pre určenie hmotnoprávnej (vecnej) aktívnej a pasívnej legitimácie a od toho závislého procesného postavenia štátu, resp. subjektov, na ktoré štát preniesol výkon svojich práv a povinností. V preskúmvanej veci žalobkyňa uplatnila na súde nárok na ochranu osobnosti z dôvodu neoprávneného zásahu spôsobenej jej „nepravdivou“ informáciou poskytnutou médiám ministrom spravodlivosti. Podľa názoru odvolacieho súdu minister spravodlivosti vystupoval ako zástupca štátu,

nebol z pozície svojej funkcie podriadený (resp. zamestnancom) Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej aj „MS SR“), ale stál na jeho čele ako člen vlády. Za jeho činnosť preto nezodpovedá MS SR. Za prípadné porušenie povinností samotným ministrom spravodlivosti je daná preto priama zodpovednosť štátu a nie MS SR. V prípade, ak pri výkone verejnej moci dôjde k zásahu do osobnostných práv fyzickej osoby, pri riešení otázky pasívnej legitímácie treba postupovať analogicky podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“), t. j. pri vzniku nemajetkovej ujmy podľa § 13 Občianskeho zákonníka je pasívne legitimovaný štát, v mene ktorého koná MS SR. Vzhľadom na uvedené odvolací súd vyhodnotil námietku žalovanej o nedostatku jej pasívnej vecnej legitímácie v spore ako nedôvodnú.

2.3. Na odôvodnenie zrušujúceho výroku o trovách prvoinštančného konania odvolací súd uviedol, že pri výpočte hodnoty úkonov právnej služby vykonaných do 31. mája 2009 bolo potrebné vychádzať z hodnoty sporu, t. j. zo sumy nemajetkovej ujmy priznanej súdom prvej inštalácie (s poukazom na rozhodnutie najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 2MCdo/3/2006).

3. Rozsudok odvolacieho súdu napadla žalovaná dovolaním, prípustnosť ktorého odôvodnila ustanovením § 421 ods. 1 písm. a/ Civilného sporového poriadku (zákona č. 160/2015 Z. z. v znení zákona č. 87/2017 Z. z. a dnes už i neskorších zmien a doplnení, ďalej len „CSP“), lebo napadnuté rozhodnutie záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Išlo o otázku pasívnej vecnej legitímácie subjektu v konaní o ochranu osobnosti za neoprávnený zásah do osobnostných práv zo strany osoby reprezentujúcej orgán verejnej moci pri výkone tejto moci.

3.1. Podľa názoru dovolateľky sa odvolací súd pri riešení predmetnej právnej otázky dopustil viacerých nesprávností, preto nesúhlasí s jeho právnou argumentáciou. Podľa nej odvolací súd nesprávne diferencuje medzi Ministerstvom spravodlivosti SR ako ústredným orgánom štátnej správy a ministrom spravodlivosti. Ministerstvo ako monokratický orgán koná vždy prostredníctvom svojho ministra, ktorý ho riadi a za jeho činnosť zodpovedá. Pokiaľ súd v predmetnom konaní ustálil, že minister spravodlivosti nevystupoval na tlačovej konferencii, na ktorej mala odznieť informácia spôsobujúca zásah do osobnostných práv žalobkyne, ako súkromná osoba vystupujúca vo vlastnom mene, mohol vystupovať a konať len v mene MS SR. K aplikácii „analogie legis“ so zákonom č. 514/2003 Z. z. dovolateľka uviedla, že vo veci práva na ochranu osobnosti je nevyhnutné mať na zreteli, že v občianskoprávných vzťahoch za škodu zodpovedá ten, kto ju spôsobil, čiže aj režim ochrany osobnosti je postavený na princípe zodpovednosti pôvodcu ujmy na osobnostných právach. Práve výnimkou z tejto koncepcie zodpovednosti za škodu podľa Občianskeho zákonníka predstavuje zodpovednosť štátu podľa zákona č. 514/2003 Z. z., kedy za škodu spôsobenú orgánom verejnej moci zodpovedá štát. Teda bez ohľadu na to, ktorý štátny orgán na základe § 4 zákona č. 514/2003 Z. z. škodu spôsobil, pasívne vecne legitimovaný je štát, čiže žalovaná. Neplatí to však vtedy, ak štátny orgán ako právnická osoba prostredníctvom osôb, ktoré za tento orgán konajú svojimi verejnými vyjadreniami boli pôvodcami tohto zásahu, v tomto prípade majú rovnako vlastnú spôsobilosť na práva a povinnosti. Dovolateľka zároveň poukázala na skutočnosť, že postup odvolacieho súdu spočívajúci v selektívnom výbere jednej z množstva právnych otázok, ktoré boli predmetom konania a jej následnom podriadení pod zákon č. 514/2003 Z. z. a súčasným neprihliadaním na ďalšie parciálne otázky, ktoré mohli za použitia analógie so zákonom č. 514/2003 Z. z. privodiť pre žalovanú priaznivejšie rozhodnutie vo veci, malo za následok, že žalobkyňa bola priznaná náhrada nemajetkovej ujmy v rozsahu a výške, ktorá je priamo v rozpore s ustanoveniami zákona č. 514/2003 Z. z.. Nadväzujúc na vyššie uvedené žalovaná poukázala na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/201/2007, 3Cdo/176/2012, ktoré sú založené na aj ňou zastávaných názoroch. Odvolací súd sa ale v danom prípade riešením predmetnej právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, vyjadrenej v týchto rozhodnutiach. Otázka pasívnej vecnej legitímácie je rozhodná pri posúdení samotného nároku žalobkyne, nakoľko sa žalobkyňa nemôže domáhať satisfakcie voči subjektu, ktorý sa zásahu voči jej právu nedopustil. A už len nad rámec dovolacej argumentácie dovolateľka poukázala aj na ďalší nedostatok v právnej argumentácii odvolacieho súdu, ktorý súvisí s analogickou aplikáciou zákona č. 514/2003 Z. z. na predmetnú vec, spočívajúcej v selektívnom výbere jednej z množstva právnych otázok, ktoré boli predmetom konania, a jej podriadení pod zákon č. 514/2003 Z. z. a súčasným neprihliadaním na ďalšie parciálne otázky, ktoré

mohli za použitia analógie so zákonom č. 514/2003 privodiť pre ňu priaznivejšie rozhodnutie vo veci, keďže žalobkyni bola priznaná náhrada nemajetkovej ujmy v rozsahu a výške, ktorá sa ustanoveniam zákona č. 514/2003 Z. z. priamo prieči. Z týchto dôvodov žalovaná navrhla rozsudok odvolacieho súdu v napadnutom rozsahu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a podľa § 450 CSP vec vrátiť na ďalšie konanie.

3.2. Spolu s dovolaním žalovaná navrhla, aby dovolací odložil vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia v zmysle § 444 ods. 1 CSP dôvodiac, že žalobkyni bolo priznané právo na satisfakciu proti subjektu, ktorému celkom zjavne nesvedčí pasívna legitimácia.

4. Žalobkyňa vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že dovolateľka svoje dovolanie náležite neodôvodnila a nevymedzila riadne dovolací dôvod spôsobom uvedeným v § 432 CSP. Dovolateľka podľa jej názoru nepoukázala ani na jediné rozhodnutie judikátornej povahy preukazujúce odklon odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. V dovolaní síce poukazuje na jednotlivé rozhodnutia, z ktorých však ani jedno nie je publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka“). Z uvedeného dôvodu navrhla dovolanie odmietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) uznesením č. k. 3Cdo/131/2017 zo 17. októbra 2018 dovolaniu vyhovel a zrušil rozsudok odvolacieho súdu vo výroku, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvej inštancie, a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na rozdiel medzi právnym režimom zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“) a medzi nárokmi plynúcimi z ochrany osobnosti podľa § 11 a nasl. zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov. Kým pri zodpovednosti za škodu podľa zákona č. 514/2003 Z. z. je subjektom zodpovedajúcim za škodu nie ten orgán, ktorý ju spôsobil, ale štát, pri žalobách o ochranu osobnosti zodpovedá za nežiaduci zásah jeho pôvodca. Najvyšší súd poukázal na judikát R 127/2014, uznesenie ústavného súdu vo veci sp. zn. I. ÚS 137/07, uznesenie najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 3Cdo/201/2007 a vo veci sp. zn. 6Cdo/149/2011. Aplikujúc uvedené úvahy na prejednávanú vec, dospel k záveru, že odvolací súd pri svojom rozhodovaní nezohľadnil uvedené rozhodnutia najvyššieho súdu, čím sa odklonil od ustálenej praxe odvolacieho súdu. Argumentácia odvolacieho súdu o možnosti použitia analógia legis zákona č. 514/2003 Z. z. aj na nároky vyplývajúce z neoprávnených zásahov do práva na ochranu osobnosti neobstoí, pojmovo ide o odlišné nároky, nárok na náhradu škody je právom majetkovým, má relatívnu povahu, právo na ochranu osobnosti je nemajetkovým právom rýdzo osobnej povahy.

6. Uznesenie najvyššieho súdu napadla žalobkyňa ústavnou sťažnosťou, ktorej ústavný súd vyhovel nálezom č. k. II. ÚS 261/2019-48 z 27. augusta 2020, zrušil uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/131/2017 zo 17. októbra 2018 a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Ústavný súd, uprednostňujúc materiálny prístup k ochrane základných práv a zdôrazňujúc princíp právnej istoty, vyslovil, že pochybenia štátnych orgánov by v zásade nemali ísť na úkor nositeľov ľudských práv a v tomto prípade došlo k neakceptovateľnej situácii, keď niekoľkoročný proces pred všeobecnými súdmi sa začal javiť ako úplne zbytočný, čo by sa nemalo stavať bežne práve pri preukázaných pochybeniach štátnych orgánov. Podľa ústavného súdu po skončení riadneho procesu nie je spravodlivé vrátiť vec krajskému súdu, pretože spolu s okresným súdom prijali vo veci samej v tomto smere jasné a dostatočné závery a ich úvahy o vecnej pasívnej legitimácii žalovanej sú z pozície ústavného súdu akceptovateľnejšie a tolerovateľnejšie ako formalistické posúdenie tejto otázky najvyšším súdom opierajúce sa o jeho dve, resp. tri rozhodnutia.

7. Po podaní ústavnej sťažnosti žalobkyňou a pred rozhodnutím o nej, odvolací súd na podklade uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/131/2017 zo 17. októbra 2018, rozsudkom z 30. januára 2019 zmenil rozsudok súdu prvej inštancie č. k. 19C/17/2008-391 z 27. novembra 2014 v spojení s doplniacim rozsudkom č. k. 19C/17/2008-417 z 12. februára 2015 tak, že žalobu zamietol. Odvolací súd vychádzal z právnych záverov uznesenia najvyššieho súdu o potrebe rozlišovania zásahu do práva na ochranu osobnosti a práva na náhradu škody, ktoré sa riadia odlišnými právnymi predpismi. Autorom výrokov, ktoré mali zasiahnuť do osobnostných práv sťažovateľky, bol minister spravodlivosti Slovenskej republiky ako predstaviteľ Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“), nie ako zástupca štátu: „V konaní o ochranu osobnosti fyzickej osoby, do ktorej bolo

zasiiahnuté nepravdivou informáciou poskytnutou médiám ministrom príslušného ministerstva, je pasívne vecne legitimované toto ministerstvo, ktorého je ministrom, nie Slovenská republika.“. Ďalej poukázal na to, že sama žalobkyňa v petite žaloby žiadala ospravedlnenie od ministerstva, nie od štátu, teda sama si bola vedomá pasívnej vecnej legitimácie ministerstva. Žalovaná Slovenská republika nebola v spore pasívne vecne legitimovaná, čo viedlo k zamietnutiu podanej žaloby.

8. Proti napadnutému rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa dovolanie, ktorého prípustnosť odvádzala od § 420 písm. f) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), ako aj od § 421 ods. 1 písm. a) CSP. K namietanej vade zmätočnosti uviedla, že výklad odvolacieho súdu je prehnane formalistický, konajúci súd mal využiť postup podľa § 128 a § 129 CSP, v zmysle ktorých súd vyzve toho, kto podanie urobil, na opravu neúplného alebo nezrozumiteľného podania. Ďalej poukázala na nález ústavného súdu vo veci sp. zn. II. ÚS 675/2016, v ktorom išlo o opačnú situáciu ako v tomto prípade, žalobca sa domáhal náhrady škody proti ministerstvu, a nie proti štátu, ústavný súd konštatoval, že zo žaloby vyplývalo, že žalovanou môže byť aj Slovenská republika, teda konajúci súd mal žalobcu vyzvať na odstránenie nezrozumiteľnosti v tom, kto je žalovaným subjektom. K nesprávnemu právnomu posúdeniu poukázala na rozhodnutie najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 5Cdo/5/2012, v zmysle ktorého pri riešení otázky pasívnej legitimácie odporcu v konaní o ochranu osobnosti je nutné postupovať analogicky so zákonom č. 514/2003 Z. z. a súd je povinný postarať sa o opravu alebo doplnenie návrhu, aby v ňom bol účastník označený v súlade so zákonom č. 514/2003 Z. z., pretože správne právne posúdenie na základe skutkových okolností je vždy úlohou súdu. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie odmietol. Poukázal na to, že súd vykonáva poučenie strán len o procesných právach, v prípade právneho zastúpenia strany sporu súd takúto povinnosť nemá. Práva a povinnosti hmotnoprávneho charakteru nie sú predmetom poučovacej povinnosti súdu, otázka aktívnej, resp. pasívnej vecnej legitimácie spadá do oblasti hmotného práva. K namietanému nesplneniu povinnosti súdu vyzvať sťažovateľku na opravu označenia žalovanej dovolací súd uviedol, že otázka pasívnej vecnej legitimácie nie je vadou žaloby a súd prvej inštancie ani odvolací preto neboli povinné vyzývať sťažovateľku na odstraňovanie väd ňou podanej žaloby. Len žalobca je oprávnený v žalobe uviesť osobu, proti ktorej sa svojho nároku bude domáhať, a súd je povinný takúto voľbu žalobcu rešpektovať (akceptovať) a následne skúmať, či žalovaný, ktorý bol v žalobe označený žalobcom, je nositeľom hmotnoprávnej povinnosti. Najvyšší súd pripustil, že spôsob označenia žalovanej v podanej žalobe mohol vyvolávať otázky, avšak sama sťažovateľka svojimi nasledujúcimi podaniami odstránila tieto pochybnosti, keď pôvodné označenie opravila na „SR - Ministerstvo spravodlivosti SR“, čo svedčí o jej nepochybnom úmysle žalovať Slovenskú republiku. K namietanému odklonu od rozhodnutia najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 5Cdo/5/2012 dovolací súd uviedol, že právny názor prezentovaný v tomto rozhodnutí bol prekonaný neskoršou praxou dovolacieho súdu (rozhodnutia vo veciach sp. zn. 3Cdo/201/2007, 6Cdo/149/2011, 4Cdo/168/2009, 3Cdo/176/2012 - uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako R 127/2014, 7Cdo/126/2013 - uverejnené tamtiež ako R 75/2015). Dovolací súd zotrval na svojom právnom názore vyslovenom v predošlom uznesení v otázke pasívnej vecnej legitimácie žalovaného v sporoch o ochranu osobnosti a dovolaní žalobkyne rozhodol uznesením sp. zn. 3Cdo/131/2017 zo 17. októbra 2018 tak, že dovolanie odmietol.

9. Ostatné uznesenie najvyššieho súdu žalobkyňa napadla ďalšou ústavnou sťažnosťou, ktorej ústavný súd vyhovel nálezom č. k. IV. ÚS 36/2023-46 z 12. apríla 2023, zrušil uznesenie najvyššieho súdu č. k. 3Cdo/183/2019 z 28. apríla 2022 spolu s rozsudkom odvolacieho súdu č. k. 6Co/295/2018 z 30. januára 2019. Ústavný súd konštatoval, že v prípade žalobkyne vznikla nežiaduca situácia, keď v čase rozhodovania ústavného súdu popri sebe skutočne existovali dva právoplatné rozsudky odvolacieho súdu. Prvý z nich, ktorým bolo čiastočne vyhovené podanej žalobe, ktorý bol najskôr uznesením najvyššieho súdu zrušený, avšak v dôsledku výroku nálezu ústavného súdu č. k. II. ÚS 261/2019-48 z 27. augusta 2020, ktorým bolo zrušené uznesenie najvyššieho súdu, sa obnovili jeho právne účinky. Druhý (touto ústavnou sťažnosťou napadnutý) rozsudok odvolacieho súdu, ktorým bola žaloba žalobkyne zamietnutá pre nedostatok pasívnej vecnej legitimácie žalovanej, bol vydaný ako dôsledok zrušujúceho uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/131/2017 ešte v čase, keď ústavný súd nerozhodol o zrušení uznesenia najvyššieho súdu. Takýto právny stav sa stal podľa ústavného súdu

neakceptovateľný, pretože porušuje princíp právnej istoty ako súčasť práva na spravodlivé súdne konanie (IV. ÚS 588/2021), princíp legitímnych očakávaní strán sporu, popiera základnú zásadu civilného konania ne bis in idem (nie dvakrát o tej istej veci) a na ňu naviazanú procesnú prekážku res iudicata, čím porušuje základné právo na súdnu ochranu, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie, a preto bolo zároveň nevyhnutné zrušiť napadnutý (v poradí druhý) rozsudok odvolacieho súdu. Jeho zrušením sa obnovil procesnoprávny stav, ktorý nastal v dôsledku nálezů ústavného súdu č. k. II. ÚS 261/2019-48 z 27. augusta 2020. Rovnako ako napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, aj napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, ktoré nadväzuje na toto ústavne neakceptovateľné rozhodnutie, nežiaducim spôsobom zasiahlo do právnej istoty žalobkyne, preto bolo rovnako nevyhnutné zrušiť i uznesenie najvyššieho súdu, ktorého predmetom bol dovolací prieskum ústavným súdom zrušovaného rozsudku odvolacieho súdu. Ústavný súd pritom nerozhodol o vrátení veci na ďalšie konanie, pretože najvyšší súd už nemôže rozhodovať o dovolaní podanom sťažovateľkou proti napadnutému rozsudku krajského súdu z dôvodu zrušenia uvedeného rozsudku týmto náleznom. Úlohou dovolacieho súdu bude rešpektovať výrok nálezů ústavného súdu č. k. II. ÚS 261/2019-48 z 27. augusta 2020, to znamená vykonať opakovane dovolacie konanie o dovolaní žalovanej proti prvému rozsudku krajského súdu (pôvodne vedené pod sp. zn. 3Cdo/131/2017). Podľa ústavného súdu nastalo úlohou najvyššieho súdu postupovať v zmysle pokynov ústavného súdu vyslovených v kasačnom náleze č. k. II. ÚS 261/2019-48 z 27. augusta 2020, pričom považoval za nadbytočné opätovne sa vyjadrovať k meritórnemu posúdeniu veci, t. j. k spornej otázke pasívnej vecnej legitímácie žalovanej, ku ktorej sa vyjadril v predchádzajúcom kasačnom náleze.

10. Ústavný súd v náleze sp. zn. II. ÚS 261/2019 uviedol, že sťažovateľka bola žalobkyňou vo veci ochrany osobnosti. Okresný súd a aj krajský súd dali za pravdu sťažovateľke, ale najvyšší súd v konaní o dovolaní žalovanej zrušil rozsudok krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Spornou ústavnoprávnou otázkou, ktorú vykladajú všeobecné súdy (okresný súd aj krajský súd spoločne so sťažovateľkou) rozdielne ako žalovaná a najvyšší súd, je najmä posúdenie, či najvyšší súd v tomto prípade naozaj iba formalisticky pristúpil k zrušeniu rozhodnutia súdu nižšej inštancie v otázke „pasívnej vecnej legitímácie“ žalovanej a či jeho rozhodnutie následne nebolo vzhľadom na preukázané okolnosti danej veci sporné a spravodlivé, resp. dostatočným spôsobom odôvodnené.

11. Podľa ústavného súdu zmyslom práva na prístup k súdu je garancia pre oboch účastníkov istej férovej trajektórie smerujúcej ku konečnému rozhodnutiu vo veci. Férovosťou sa tu nemyslí iba vecne správne rozhodnutie, ale i férovosť procedúry. V predmetnej veci je takouto situáciou po vydaní rozsudkov okresného súdu a krajského súdu zmena ich právneho názoru dovolacím súdom na posúdenie otázky, či je v tomto spore správne označená a vecne pasívne legitimovaná Slovenská republika - ministerstvo spravodlivosti. Ústavný súd byť si vedomý svojej ultimatívnej a zároveň subsidiárnej pozície ochrancu ústavnosti, ktorá je zvlášť zložitá pri posudzovaní ústavnosti vád základného práva na súdnu ochranu, berúc do úvahy napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, zistil, že postavenie sťažovateľky sa javí v tomto spore už naozaj problematické, a preto dôkladne zvažoval, či je nutné v predmetnej veci vysloviť porušenie práv a kasačne zareagovať. Je zrejmé, že protistrana - žalovaná, resp. zúčastnená osoba v konaní pred ústavným súdom, sa zatiaľ úspešne ubránila plneniu vyplývajúceho zo žaloby, keďže je nepochybné, že vec sa tiahne od roku 2004 a jediným dôvodom zrušenia bolo údajne nezákonné posúdenie vecnej pasívnej legitímácie všeobecnými súdmi, a to na základe citácie iných 2, resp. 3 rozhodnutí najvyššieho súdu. Právne vyhladky sťažovateľky v ďalšom konaní sa tak z hmotnoprávneho hľadiska už nemusia ani naplniť. Ústavný súd ďalej konštatoval, že už uviedol (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010), že rešpektuje kompetenciu najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť vecí v konaní o dovolaní a vychádza z právneho názoru, podľa ktorého je v prvom rade vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby takáto interpretácia nebola svojvoľná, ale i formalistická a aby bola čo najústálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu. Uvedené východiská sa pochopiteľne vzťahujú nielen na prípustnosť, ale aj celkovú aplikáciu noriem o dovolaní. Článok 46 ods. 1 ústavy obdobne ako čl. 6 ods. 1 dohovoru obsahuje implicitné, judikatúrou vyvinuté zložky, medzi ktoré patrí aj právna istota. Tá v kontexte čl. 46 ústavy

nadobúda tiež podobu ochrany právoplatných rozhodnutí (II. ÚS 591/2012). Množstvo rozhodnutí ústavného súdu týkajúcich sa práva na spravodlivý proces svojou argumentáciou môže vytvárať dojem, že toto právo (a žiaľ aj hmotné základné práva) sa obmedzuje na uvedenie „akých-takých“ dôvodov rozhodnutia. Z tohto vychádzal aj najvyšší súd pri svojom rozhodovaní. Právo na spravodlivý proces je však pestrejšie a štruktúrovanejšie.

12. Ústavný súd následne zdôraznil, že rozumie pravdepodobnému motívu najvyššieho súdu, keďže išlo o zaplatenie nemajetkovej ujmy v nemalej sume štátnym orgánom. Najvyšší súd to však urobil za ústavnoprávne takmer neakceptovateľnú cenu, keď nepochybne zhoršil ešte viac hmotnoprávnu pozíciu sťažovateľky. Z tohto pohľadu je napadnuté uznesenie najvyššieho súdu i prekvapujúce, formalistické, a nie vôbec priateľské ku komponentu právnej istoty obsiahnutému v čl. 46 ods. 1 ústavy. Uvedené je ešte umocnené tým, že pochybenia štátnych orgánov by v zásade nemali ísť na úkor nositeľov ľudských práv. V tomto prípade došlo k neakceptovateľnej situácii, keďže niekoľkoročný proces pred všeobecnými súdmi sa začína javiť ako úplne zbytočný, čo sa pravda výnimočne môže v konečnom dôsledku stať, ale nemalo by sa to stávať bežne práve pri preukázaných pochybeniach štátnych orgánov.

13. Ústavný súd tiež konštatoval, že nie je v tejto veci vôbec rozhodujúce, či obidve strany sporu namietajú svoju a jedine aplikovanú správnu judikatúru najvyššieho súdu alebo aj iných spomínaných súdov, vrátane súdu ústavného, pretože prax je v tomto smere nejednotná a stále sa vyvíja. Po skončení riadneho procesu však nie je spravodlivé vrátiť vec krajskému súdu, pretože spolu s okresným súdom prijali vo veci samej v tomto smere jasné a dostatočné závery - pozri body 15 a 16. Ich úvahy o vecnej pasívnej legitimácii žalovanej sú z pozície ústavného súdu viac akceptovateľné a tolerovateľnejšie ako formalistické posúdenie tejto otázky najvyšším súdom v bode 2.3 opierajúc sa o svoje dve, resp. tri rozhodnutia. Znovuotvorenie prípadnej otázky nedostatku pasívnej vecnej legitimácie žalovanej a prípadný odklon od judikatúry najvyššieho súdu, resp. od judikatúry ústavného súdu si vyžaduje inú, vysokú argumentačnú presvedčivosť, než ju predviedol najvyšší súd v bode 11 až 13 napadnutého uznesenia.

14. V ďalšom konaní sa ústavný súd rozhodol uprednostniť právnu istotu, a preto vyhovel relevantným námietkam sťažovateľky v ústavnej sťažnosti v záujme ochrany procesných práv budúcich žalobcov proti štátnym orgánom v sporoch o ochranu osobnosti. Najvyšší súd podľa názoru ústavného súdu formalistickým prístupom v tejto veci zasiahol do označených práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, integrálnou súčasťou ktorých je aj právo účastníka konania na riadne odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu.

15. Ústavnou sťažnosťou bolo napadnuté kasačné uznesenie najvyššieho súdu. Ústavný súd štandardne vo svojich rozhodnutiach v obdobných prípadoch kasácie uvádza, že ak právny poriadok pripúšťa iné možnosti nápravy uplatnením riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov podľa Občianskeho súdneho poriadku (v súčasnosti Civilného sporového poriadku), nemožno sa domáhať ochrany svojich práv v konaní pred ústavným súdom (napr. II. ÚS 211/2016), pretože základné právo na súdnu ochranu, ako aj spravodlivý proces „sú výsledkové“, to znamená, musia im zodpovedať proces ako celok, a skutočnosť, či napadnuté konanie ako celok bude spravodlivé, závisí od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov (m. m. III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, II. ÚS 307/06, II. ÚS 155/08). Aj z ďalšej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 79/03, I. ÚS 236/03), obdobne ako z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“, napr. Komanický c. Slovenská republika, rozsudok zo 4. 6. 2002), vyplýva, že ústavný súd a ESLP overujú, či konanie posudzované ako celok bolo spravodlivé v zmysle čl. 46 až čl. 50 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru. Napriek tomu dodáva, že aj kasačné rozhodnutie všeobecného súdu môže byť principiálne spôsobilé porušiť základné právo účastníka konania. Aj vydanie procesného rozhodnutia všeobecným súdom je potrebné považovať za súčasť poskytovania súdnej ochrany. Ide najmä o prípady, ak všeobecný súd vyrieši nejakú otázku s konečnou platnosťou, ktorá je spôsobilá zásadným spôsobom ovplyvniť ďalší priebeh konania alebo jeho výsledok, prípadne ním konanie v istej časti končí a náprava eventuálneho pochybenia by mohla byť dosiahnutá len zásahom ústavného súdu po skončení konania pri posudzovaní spravodlivosti konania ako

celku, čo by nebolo účelné (m. m. II. ÚS 344/2019).

16. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie (pozri bod 3.) podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie (pozri bod 2.) vydané (§ 427 ods. 1 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), viazaný právnym názorom ústavného súdu, ktorý vyslovil v nálezoch (§ 134 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z.) dospel k záveru, že dovolanie žalovanej nie je dôvodné.

17. Najvyšší súd, vychádzajúc z argumentácie žalovanej, nezistil splnenie predpokladov pre odloženie vykonateľnosti resp. právoplatnosti napadnutého rozhodnutia v zmysle § 444 ods. 1 a 2 CSP; v súlade s ustálenou praxou tohto súdu o tom nevydal samostatné rozhodnutie (toto sa vydáva iba v prípade vyhovenia návrhu, pozn.).

18. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Pokiaľ zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

19. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

20. V zmysle § 432 ods. 1 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Podľa § 432 ods. 2 CSP sa dovolací dôvod vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

21. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

22. V danom prípade dovolateľka vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Podľa jej názoru rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

23. Z obsahu dovolania (§ 124 CSP) je zrejmé, ktorú otázku mala dovolateľka na mysli, (otázku pasívnej vecnej legitímácie subjektu v konaní o ochranu osobnosti za neoprávnený zásah do osobnostných práv zo strany osoby reprezentujúcej orgán verejnej moci pri výkone tejto moci), pri riešení ktorej sa odvolací súd - podľa jej názoru - odklonil od ustálenej praxe odvolacieho súdu; v dovolaní označila rozhodnutia odvolacieho súdu predstavujúce pri rozhodovaní o tejto otázke jeho ustálenú rozhodovaciu prax. Samo tvrdenie, že odvolací súd sa riešením určitej právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, ešte nezakladá prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP; relevantným je až zistenie (záver) odvolacieho súdu, že k dovolateľom tvrdenému odklonu skutočne došlo.

24. Dovolací súd skôr ako pristúpi k posúdeniu, či je opodstatnená argumentácia dovolateľky o nesprávnom právnom posúdení veci považuje za podstatné zdôrazniť, že viazanosť právnym názorom vysloveným v rozhodnutí ústavného súdu, § 134 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde

Slovenskej republiky upravuje, čo sa v teórii označuje ako vertikálny precedens s kasačnou záväznosťou, kde „vyšší“ orgán prikazuje „nižšiemu“, ako má vo veci ďalej postupovať a rozhodnúť. Orgán verejnej moci je po náleze ústavného súdu povinný ho vykonať a riadiť sa ním pri prerokovávaní a rozhodovaní vo veci. Vec musí rozhodnúť a posúdiť tak, ako mu ústavný súd prikázal (k tomu viď aj L'ALÍK, M., L'ALÍK, T. Zákon o ústavnom súde. Komentár. Bratislava: WOLTERS KLUVER SR, 2019, s. 404).

25. Najvyšší súd v súvislosti s kasačnou záväznosťou rozhodnutia ústavného súdu, i pri osobitosti danej veci majúcej pôvod v zrušení ústavným súdom ostatného uznesenia sp. zn. 3Cdo/183/2019 z 28. apríla 2022 bez vrátenia veci na ďalšie konanie dôvodiac, že najvyšší súd už nemôže rozhodovať o dovolaní podanom sťažovateľkou proti napadnutému rozsudku krajského súdu z dôvodu zrušenia uvedeného rozsudku týmto nálezom, pričom úlohou dovolacieho súdu bude rešpektovať výrok nálezu ústavného súdu č. k. II. ÚS 261/2019-48 z 27. augusta 2020, t. j. vykonať opakovane dovolacie konanie o dovolaní žalovanej proti prvému rozsudku krajského súdu (pôvodne vedené pod sp. zn. 3Cdo/131/2017), byť si je vedomí kasačnej záväznosti nálezu ústavného súdu ako záväznosti takmer absolútnej, keď nielen výrok nálezu, ale aj nosné dôvody uvedené v jeho odôvodnení sú záväzné, pretože vyjadrujú názor ústavného súdu, ktorý tak interpretuje princípy aplikácie práva, pristúpil k nasledujúcemu prejednávaniu dovolania žalovanej.

26. Dovolací súd zároveň akcentuje, že je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je procesnou povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 421 CSP v spojení s § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dôvodom prípustnosti dovolania.

27. Žalovaná ňou tvrdený „odklon“ vyvodzovala z právnych záverov vyjadrených v rozhodnutiach najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/176/2012 a 3Cdo/201/2007.

28. Najvyšší súd v rozhodnutí z 26. septembra 2013 sp. zn. 3Cdo/176/2012, ktoré bolo publikované v Zbierke ako judikát R 127/2014, pri riešení otázky pasívnej vecnej legitímácie subjektu v konaní o ochrane osobnosti vyslovil záver, podľa ktorého v občianskoprávných vzťahoch sa uplatňuje zásada, v zmysle ktorej za škodu (ujmu) zodpovedá ten, kto ju spôsobil; v prípade škody spôsobenej právnickou osobou ide o činnosť tých osôb, ktoré právnická osoba na túto činnosť použila (§ 420 aj § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka). Z tejto zásady existujú v občianskoprávných vzťahoch výnimky len v prípadoch výslovne uvedených v zákone (§ 422 a § 427 Občianskeho zákonníka). Výnimka zo zásady, že za škodu zodpovedá ten, kto ju spôsobil, vyplýva tiež zo zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom ako aj zo zákona č. 514/2003 Z. z. v ustanovení § 1 ods. 1, podľa ktorého za škodu spôsobenú niektorým orgánom verejnej moci nezodpovedá tento orgán, ale štát. V pôsobnosti týchto zákonov to teda znamená, že bez ohľadu na skutočnosť, ktorý štátny orgán (orgán verejnej moci) škodu spôsobil, subjektom zodpovedným za škodu a pasívne vecne legitimovaným v konaní o náhradu škody je štát. To ale neplatí v odlišných právnych vzťahoch a v pôsobnosti iných zákonov; neplatí to medziiným ani vtedy, keď ide o ochranu osobnosti (§ 11 Občianskeho zákonníka) a pôvodcom zásahu je právnická osoba - štátny orgán (orgán verejnej moci), konkrétnym konaním ktorého malo dôjsť k zásahu do osobnosti. (Najvyšší súd v tomto rozhodnutí poukázal v tejto súvislosti na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 23. augusta 2007 sp. zn. I. ÚS 137/07).

29. Ďalším rozhodnutím, na ktoré dovolateľka v dovolaní poukázala, bolo rozhodnutie najvyššieho súdu z 30. júla 2008 sp. zn. 3Cdo/201/2007. V tomto rozhodnutí dovolací súd konštatoval, že k zásahu do osobnostných práv žalobcu došlo postupom orgánov činných v trestnom konaní (jeho obvinením, vzatím do väzby) ako aj informovaním verejnosti o priebehu trestného stíhania žalobcu. V danom prípade žalovaná (Slovenská republika - Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky) však

predmetné rozhodnutia nevydala, ani verejnosť o trestnom stíhaní neinformovala. Z uvedeného dôvodu ju preto nebolo možné považovať za subjekt zásahu. Z hľadiska určenia subjektu zásahu do osobnostných práv nemožno štát, ani ústredný orgán štátnej správy pre súdy a väzenstvo stotožňovať s odlišnými subjektmi (policajnými orgánmi, prokuratúrou, súdmi, médiami a pod.), ktoré majú samostatnú právnu subjektivitu a nesú vlastnú zodpovednosť za prípadné zásahy do osobnostných práv fyzických osôb.

30. V danom prípade žalobkyňa uplatnila nárok na ochranu osobnosti z dôvodu neoprávneného zásahu spôsobeného jej nepravdivou informáciou poskytnutou médiami ministrom spravodlivosti v rámci tlačovej konferencie konanej 4. júna 2004, ako žalovanú označila Slovenskú republiku - Ministerstvo spravodlivosti SR. Z rozhodnutia odvolacieho súdu je zrejmé, že v posudzovanom prípade odvolací súd vychádzal zo záveru o danosti pasívnej legitímácie žalovanej označenej žalobkyňou v žalobe.

31. Podľa žalovanej odvolací súd nesprávne diferencuje medzi Ministerstvom spravodlivosti SR ako ústredným orgánom štátnej správy a ministrom spravodlivosti. Ministerstvo ako monokratický orgán koná vždy prostredníctvom svojho ministra, ktorý ho riadi a za jeho činnosť zodpovedá. Pokiaľ súd v predmetnom konaní ustálil, že minister spravodlivosti nevystupoval na tlačovej konferencii, na ktorej mala odznieť informácia spôsobujúca zásah do osobnostných práv žalobkyne, ako súkromná osoba vystupujúca vo vlastnom mene, mohol vystupovať a konať len v mene MS SR, len ktoré je možné považovať za legitímny subjekt zásahu do týchto práv.

32. Najvyšší súd pri rozhodovaní o dovolaní žalovanej považuje za rozhodujúci postoj ústavného súdu vyjadrený v dôvodoch nálezu sp. zn. II. ÚS 261/2019, predovšetkým pokiaľ ide o nasledujúcu konštatáciu: „Článok 46 ods. 1 ústavy obdobne ako čl. 6 ods. 1 dohovoru obsahuje implicitné, judikatúrou vyvinuté zložky, medzi ktoré patrí aj právna istota. Tá v kontexte čl. 46 ústavy nadobúda tiež podobu ochrany právoplatných rozhodnutí (II. ÚS 591/2012). Množstvo rozhodnutí ústavného súdu týkajúcich sa práva na spravodlivý proces svojou argumentáciou môže vytvárať dojem, že toto právo (a žiaľ aj hmotné základné práva) sa obmedzuje na uvedenie „akých-takých“ dôvodov rozhodnutia. Z tohto vychádzal aj najvyšší súd pri svojom rozhodovaní. Právo na spravodlivý proces je však pestrejšie a štruktúrovanejšie. Ústavný súd rozumie pravdepodobnému motívu najvyššieho súdu, keďže išlo aj zaplatenie nemajetkovej ujmy v nemalej sume štátnym orgánom. Najvyšší súd to však urobil za ústavnoprávne takmer neakceptovateľnú cenu, keď nepochybne zhoršil ešte viac hmotnoprávnu pozíciu sťažovateľky. Z tohto pohľadu je napadnuté uznesenie najvyššieho súdu i prekvapujúce, formalistické, a nie vôbec priateľské ku komponentu právnej istoty obsiahnutému v čl. 46 ods. 1 ústavy. Uvedené je ešte umocnené tým, že pochybenia štátnych orgánov by v zásade nemali ísť na úkor nositeľov ľudských práv. V tomto prípade došlo k neakceptovateľnej situácii, keďže niekoľkoročný proces pred všeobecnými súdmi sa začína javiť ako úplne zbytočný, čo sa pravda výnimočne môže v konečnom dôsledku stať, ale nemalo by sa to stávať bežne práve pri preukázaných pochybeniach štátnych orgánov. Ústavný súd konštatuje, že nie je v tejto veci vôbec rozhodujúce, či obidve strany sporu namietajú svoju a jedine aplikovanú správnu judikatúru najvyššieho súdu alebo aj iných spomínaných súdov, teda aj ústavného súdu, pretože prax je v tomto smere aj nejednotná a stále sa vyvíja. Po skončení riadneho procesu však nie je spravodlivé vrátiť vec krajskému súdu, pretože spolu s okresným súdom prijali vo veci samej v tomto smere jasné a dostatočné závery - pozri body 15. a 16. Ich úvahy o vecnej pasívnej legitímácii žalovanej sú z pozície ústavného súdu viac akceptovateľné a tolerovateľnejšie ako formalistické posúdenie tejto otázky najvyšším súdom v bode 2.3. opierajúci sa o jeho dve, resp. tri rozhodnutia.“.

33. Závery prvoinštančného súdu a súdu odvolacieho vyslovené vo veci samej, na ktoré ústavný súd odkazuje a považuje ich za viac akceptovateľné a tolerovateľnejšie ako tie, ktoré vo veci vyslovil najvyšší súd v zrušenom uznesení (pozri bod 5) spočívajú na ustálení, že „... v danej veci nebolo sporné, že informácia, ktorá mala vyvolať zásah do osobnostných práv žalobkyne a ktorá neskôr odznela v masovokomunikačných prostriedkoch, pochádzala od vtedajšieho ministra spravodlivosti SR. Účastníkmi občianskoprávných vzťahov môžu byť tak fyzické osoby ako aj právnické osoby, ktorými sú osoby vymedzené v § 18 Obč. zák., vrátane štátu. Ust. § 21 ods. 4 O.s.p. upravovalo, kto bol

oprávnený konať pred súdom za štát. Takéto oprávnenie mal štátny orgán, ale iba v rozsahu pôsobnosti ustanovenej osobitnými predpismi a právnická osoba, ktorú osobitný zákon splnomocňuje na zastupovanie pred súdom. V občianskom súdnom konaní štát vystupuje spravidla v prípadoch, ktoré sa týkajú práv a povinností vyplývajúcich zo správy majetku štátu a vo veciach týkajúcich sa realizácie mocenských funkcií štátu. Jeho postavenie sa pritom rozlišuje podľa toho, či výkon týchto práv a povinností vykonáva sám vo vlastnom mene, alebo ich výkonom na základe právnej úpravy poveril iné subjekty, ktoré výkon práv a povinností realizujú vo vlastnom mene. Toto rozlíšenie je dôležité najmä pre určenie hmotnoprávnej (vecnej) aktívnej a pasívnej legitímácie a od toho závislého procesného postavenia štátu, resp. subjektov, na ktoré štát preniesol výkon svojich práv a povinností. V preskúmvanej veci žalobkyňa uplatnila na súde nárok na ochranu osobnosti z dôvodu neoprávneného zásahu spôsobenej jej „nepravdivou“ informáciou poskytnutou médiám 12 samotným ministrom spravodlivosti SR. Minister spravodlivosti teda vystupoval ako zástupca štátu, keďže nebol vo svojej funkcii podriadený Ministerstvu spravodlivosti SR, ale stál na jeho čele ako člen vlády SR. Za činnosť ministra spravodlivosti teda nezodpovedá Ministerstvo spravodlivosti SR. Preto aj za prípadné porušenie povinností samotným ministrom spravodlivosti je daná priama zodpovednosť štátu (keďže minister je reprezentant štátu, člen vlády, ktorý z poverenia iba riadi Ministerstvo spravodlivosti SR, avšak nie je jeho zamestnancom príp. podriadeným), a nie Ministerstva spravodlivosti SR. Súčasne sa treba stotožniť aj s argumentáciou žalobkyne, že v prípade, ak pri výkone verejnej moci došlo k zásahu do osobnostných práv fyzickej osoby, pri riešení otázky pasívnej legitímácie treba postupovať analogicky podľa zákona č. 514/2003 Z. z., t. j. pri vzniku nemajetkovej ujmy podľa ust. § 13 Obč. zák., je pasívne legitimovaný štát, v mene, ktorého koná Ministerstvo spravodlivosti SR (rozsudok NS ČR sp. zn. 30Cdo/1638/2007, uznesenie NS SR sp. zn. 5Cdo/5/2012). Z týchto dôvodov odvolací súd vyhodnotil odvoláciu námietku žalovanej o nedostatku jej pasívnej legitímácie v spore za nedôvodnú.“.

34. Ústavný súd v náleze tiež akcentuje, že: „... považuje za žiadúce pri interpretácii a aplikácii právnych predpisov uprednostniť materiálne hľadisko a dbať, aby prijaté riešenie bolo akceptovateľné aj z hľadiska všeobecne ponímanej spravodlivosti. Výklad relevantných právnych noriem nemôže byť formalistický, aby sa ním nezmaril účel požadovanej súdnej ochrany, a nezabránilo v prístupe k súdnej ochrane z dôvodov, ktoré nemožno v právnom štáte spravodlivo pričítať tej strane sporu, ktorá sa tejto ochrany domáha.“.

35. Slovenská republika, ktorú žalobkyňa v žalobe označila, i keď nie je podľa rozhodnutí najvyššieho súdu, od ktorých sa malo napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu podľa žalovanej odkloniť (bod 26) pôvodcom zásahu do osobnostných práv žalobkyne, tým má byť štátny orgán (orgán verejnej moci), tu Ministerstvo spravodlivosti SR konkrétnym konaním ktorého malo dôjsť k zásahu do osobnostných práv, dovolací súd v tejto súvislosti odkazuje, že žalobkyňa v žalobe pri identifikácii žalovanej strany daný štátny orgán vedľa Slovenskej republiky označila, práve od ktorého štátneho orgánu žiadala v rámci nároku na primerané zadost'učinenie ospravedlnenie v navrhovanom znení.

36. Ak bol potom žalobkyňou v žalobe v postavení žalovanej strany okrem štátu označený i orgán oprávnený v mene štátu konať (Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky) a zo žaloby zjavne vyplýva, že smeruje proti pôvodcovi zásahu, za situácie kedy „nepravdivú“ informáciu poskytol médiám samotný minister spravodlivosti SR, vystupujúci ako zástupca štátu, ktorý riadi ministerstvo ako člen vlády SR, konkrétnym konaním ktorého malo dôjsť k zásahu do osobnosti, namietanie nedostatku vecnej legitímácie žalovanej strany sa predovšetkým vzhľadom na stanovisko ústavného súdu, ktorého nosné dôvody uvedené v odôvodnení jeho nálezov vydaných v danej veci sú pre predmetné rozhodnutie záväzné, keďže vyjadrujú názor ústavného súdu, ktorý tak interpretuje princípy aplikácie práva, javí ako striktne formalistické.

37. Vo veci dovolania žalovanej preto nie sú splnené podmienky na ingerenciu do záverov odvolacieho súdu vyjadrených v napadnutom rozsudku pre nedostatok pasívnej vecnej legitímácie žalobkyňou označenej žalovanej strany spôsobom Slovenská republika - Ministerstvo spravodlivosti SR, pretože rozhodnutia nižších súdov z materiálneho hľadiska rešpektujú kľúčové obsahové súčasti základného práva žalobkyne na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie

podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

38. V nadväznosti na uvedené dovolací súd upriamuje pozornosť práve na tú časť kasačného rozhodnutia ústavného súdu, v ktorej sa ústavný súd vyjadril i v tom smere, že to bolo práve rozhodnutie dovolacieho súdu (bod 5), ktoré označil za "prekvapujúce, formalistické", pričom "pochybenia štátnych orgánov by v zásade nemali ísť na úkor nositeľov ľudských práv".

39. Za daného stavu, keď iný dovolací dôvod kvalifikovaným spôsobom žalovanou uplatnený nebol (konštatácia dovolateľky nad rámec dovolacej argumentácie - pozri bod záverečná časť bodu 3.1.), dovolaciemu súdu neostáva iné než konštatovať, že by šlo len veľmi ťažko argumentovať v prospech naznačovaného (tvrdeného) odklonu od ustálenej rozhodovacej činnosti dovolacieho súdu, preto zo všetkých vyššie uvedených dôvodov dovolanie žalovanej zamietol podľa § 448 CSP.

40. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

41. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok.